

CENTER FOR
THE DEFENCE OF
THE INDIVIDUAL

המוקד להגנת הפרט

مركز الدفاع عن الفرد

רחוב אבו עוביידה 4
ירושלים 97200
טל. 02.6283555
פקס. 02.6276317

شارع أبو عبيده ٤
القدس ٩٧٢٠٠

הاتف. ٠٢. ٦٢٨٣٥٥٥
פקס. ٠٢. ٦٢٧٦٣١٧

mail@hamoked.org.il
www.hamoked.org.il

תאריך : 20.11.2016
בתשובה נא לציין : 31490

בפקס : 02-6469438

ובדואר רשום

לכבוד
עו"ד הגב' מרים רוזנטל
יו"ר הוועדה
ההומניטארית
משרד הפנים
דרך מנחם בגין 125
תל אביב

יו"ר נכבדה,

הנדון : **פנייה דחופה בעניין כניסתן לתוקף של תקנות ביטוח בריאות ממלכתית (רישום בקופת חולים, זכויות וחובות של מקבלי היתר שהייה לפי חוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה), התשס"ג-2003), תשע"ו-2016**

1. בשם המוקד להגנת הפרט (להלן : **המוקד**), ארגון זכויות אדם, המטפל, בין היתר, בזכויותיהם של תושבי ירושלים המזרחית ובני משפחותיהם, אבקש להתריע בפניך בעניין שבכותרת, כדלקמן :
2. ביום 1.8.2016 נכנסו לתוקפן תקנות הבריאות החדשות (להלן : **התקנות**) המחייבות כל פלסטיני שניתן לו היתר שהייה בישראל – אם במסגרת הליך לאיחוד משפחות ואם באמצעות הוועדה ההומניטארית – להסדיר ביטוח בריאות.

העתק מהתקנות שבנדון מצ"ב ומסומן **א**.

דא עקא, אליה וקוץ בה. שכן, לצד ההחלטה הברוכה של הכללת כל השוהים בישראל כדין בביטוח בריאות ממלכתי, הרי שבמתכונתן הנוכחית, יש לתקנות השלכות קשות על כלל המחזיקים בהיתרי שהייה. לא זו אף זו. הנפגעים באופן החמור ביותר מכניסתן לתוקף של התקנות הם דווקא בעלי הנסיבות ההומניטאריות, אלו שעניינם נדון בוועדה הנכבדה, המשמשת כידוע כשסתום המכשיר את הפגיעה הקשה הטבועה בהוראת השעה.

נוכח האמור, מצאנו לנכון להפנות את תשומת ליבה של הוועדה הנכבדה להשלכות החמורות שיש לתקנות החדשות על תושבי ירושלים המזרחית ובני משפחותיהם הפונים לוועדה בבקשה לקבלת סעד. נפנה לדברים כסדרם.

רקע: הפונים לוועדה

3. כידוע, בקשות המוגשות לוועדה הנכבדה עוסקות רובן ככולן במבקשים קשי יום ומוחלשים, המשתייכים ככלל למעמד סוציו-אקונומי נמוך ביותר, לרבות יתומים, אלמנות, נשים מוכות, חולים כרוניים, בעלי מוגבלויות רפואיות שונות, מחוסרי מעמד ועוד. קיצורו של עניין, האוכלוסייה הפונה לוועדה

בבקשות לקבלת סעד היא אוכלוסייה המצויה במצוקה קשה ממילא, אשר ברבים מן המקרים אף אין הפרוטה מצויה בכיסה.

הפגיעה הקשה של התקנות בבעלי נסיבות הומניטאריות

4. הפגיעה הקשה שטמונה בתקנות במקרה של בעלי נסיבות הומניטאריות באה לידי ביטוי בשני מישורים: הפגיעה הראשונה מקורה בעיכוב המובנה בתחילת מועד הזכאות לקבלת שירותי בריאות, והשנייה נובעת מהתשלום האחיד והגבוה שאותו נדרשים כלל המחזיקים בהיתרי השהייה לשלם, מבלי כל התחשבות בנסיבותיהם הפרטניות.
5. כל זאת, כאשר עמדתה העדכנית של המדינה – כפי שהובעה בשורה של עתירות לבג"ץ שעסקו בהחלטות הוועדה ההומניטארית – הינה כי לנוכח כניסתן לתוקף של התקנות, הרי שניתן לתת מענה הומניטארי אף למצב בריאותי המחייב שימוש תדיר בשירותי רפואה באמצעות מתן היתר שהייה בלבד, ולפיכך אין עוד הצדקה להעדיף מתן אשרה מסוג מעמד ארעי על פני מתן היתר שהייה. על כך באים אנו להרתיע בפניכם בפנייתנו זו.

תחילת מועד הזכאות

6. על פי התקנות החדשות, כל מי שמחזיק בהיתרי שהייה, ולו בן משפחה תושב ישראל, נדרש להמתין 33 חודשים תמימים בטרם יזכה ליהנות משירותי ביטוח בריאות ממלכתי. 33 החודשים הנ"ל מורכבים מ"תקופת אכשרה" בת 27 חודשים, במהלכה יש לשהות כדן בישראל בטרם ייתאפשר להירשם לקופת חולים, ומ-6 חודשים נוספים, הנקראים "תקופת המתנה", שמניינם מתחיל עם סיום "תקופת האכשרה". רק בתום תקופת המתנה יירשם בפועל המחזיק בהיתרי השהייה בקופת חולים ורק אז תחל זכאותו לקבלת שירותי בריאות. במילים אחרות: **כל תושב שטחים שמחזיק בהיתרי שהייה והינו בן משפחה לתושבי ישראל, נדרש להמתין קרוב לשלוש שנים מיום קבלת היתר השהייה לידי ראשונה, בטרם יזכה ליהנות משירותי ביטוח הבריאות.** ואמנם, המחזיקים בהיתרי שהייה תקופה העולה על 33 חודשים, פטורים על פי התקנות (ר' סעי' 9 לתקנות) מתקופת המתנה, וזכאים להירשם באופן מיידי לקופת חולים ולקבל שירותי בריאות – אך גם בעניינם חלה הפגיעה השנייה שעליה נפרט בהמשך.
7. הגם שדחיית מועד הזכאות לקבלת שירותי בריאות ממלכתי בשלוש שנים בקירוב פוגעת בכלל המחזיקים בהיתרי השהייה, במקרה של אוכלוסיית הפונים לוועדה מדובר בפגיעה חמורה ובלתי סבירה. שהרי הדעת אינה סובלת כי חולים, ילדים, נשים מוכות וכיו"ב, יאלצו להמתין קרוב לשלוש שנים בטרם יזכו לקבל שירותי בריאות מקצועיים, על כל המשתמע מכך. הנה כי כן, מהמקובץ עולה כי בתקנות במתכונתן הנוכחית אין בכדי סיוע לבעלי נסיבות הומניטאריות הזקוקים לשירותים רפואיים וייעוץ מקצועי באופן תדיר ומיידי. לפיכך, נוכח כניסתן של התקנות לתוקף, הרי שהחלטה למתן היתר שהייה מידי הוועדה ולחלופין החלטה לשלילת מעמד ארעי מבעלי נסיבות הומניטאריות ומתן היתר תחתיו, הינה החלטה הרת גורל.

חובת תשלום רטרואקטיבי חד-פעמי אחיד

8. זאת ועוד. בתקנות נקבע תנאי סף נוסף הנוגע לכלל המחזיקים בהיתרי שהייה שלהם בני משפחה תושבי ישראל: הזכאות לקבלת שירותי בריאות כפופה לתשלום רטרואקטיבי חד-פעמי אחיד שישולם על ידי בעלי ההיתרים בתום תקופת האכשרה ועובר לתקופת המתנה להצטרפותם להסדר ביטוח בריאות ממלכתי.
9. מדובר בתשלום המחושב על בסיס סכום התשלום החודשי שעל כל מבוטח לשלם לקופת החולים באופן שוטף, המוכפל במספר חודשי תקופת האכשרה.

- נכון לשנת 2016, סכום התשלום החודשי הינו 285 ₪ לחודש. עוד יודגש, כי במשפחה המונה יותר מבעל היתר שהייה אחד, סכום התשלום הרטרואקטיבי מוכפל (ר' סעיף 4 (א) לתקנות ביטוח הבריאות).
10. במילים אחרות: הסכום הרטרואקטיבי החד-פעמי אותו נדרש לשלם מחזיק היתר שהייה שלו בני משפחה שהינם תושבי ישראל, כתנאי לזכאותו לשירותי בריאות, הינו 285 ₪ x 27 = 7,695 ₪. כאמור, והיה ומדובר במשפחה בה יותר מבעל היתר שהייה אחד, הרי שהסכום יוכפל ויעמוד על 15,390 ₪.
11. נחזור ונדגיש, כי על פי חוזר מנכ"ל משרד הבריאות, מקבלי היתרי שהייה, ובכללם אף מי שקיבלו היתרים אלו מטעמים הומניטאריים מיוחדים לפי סעיף 1א3(א)(2) להוראת השעה, חייבים להירשם בקופת חולים בתנאים שצוינו לעיל.
12. כמו כן מצוין בחוזר המנכ"ל הנ"ל, כי במועד הרישום יוסדר תשלום דמי הביטוח המיוחדים, **הן רטרואקטיבית, והן המשך התשלומים החודשיים** – ר' סעיף 1 לחוזר מנכ"ל משרד הבריאות, תקנה 2(ב)(1) ותקנה 2(ג)(2) סעיף 5.
13. עוד על פי חוזר המנכ"ל הנ"ל, סכום התשלום הראשוני הרטרואקטיבי הינו אחד ואינו תלוי בהכנסת בעל היתר שהייה שבגין רישומו נדרש התשלום – ר' תקנה 4 (1) א לחוזר מנכ"ל משרד הבריאות. כמו כן נציין, כי במסגרת התקנות במתכונתן הנוכחית אף אין כל אפשרות להגשת בקשה לקבלת פטור או הנחה.
14. לבסוף נדגיש, כי מחזיק בהיתרי שהייה שלא יעמוד בסכומים הנדרשים כפי שפורט לעיל, רשאית קופת החולים לנקוט כנגדו הליכים משפטיים, לרבות הליכי גבייה, על כל המשתמע מכך (ר' סעיפים 5-6 לנספח ג' לחוזר המנכ"ל). העתק מחוזר מנכ"ל משרד הבריאות שבנדון מצ"ב ומסומן ב.
15. בנקודה זו נבקש לציין דבר נוסף. העובדה שמחזיקי היתרים החיים בישראל תקופה ארוכה אינם נדרשים להמתין 33 חודשים הפכה להם לרועץ, שכן הם נדרשים לשלם באופן מידי את התשלום הרטרואקטיבי החד-פעמי שנקבע בתקנות והם כבר קיבלו דרישות מקופות החולים לתשלום הסכום בסד זמנים קצר ביותר.
16. וכך, בדומה לעניין תקופת ההמתנה הממושכת לזכאות בפועל לשירותי בריאות, גם לעניין התשלום הרטרואקטיבי החד-פעמי הגבוה שמושת על כלל מחזיקי ההיתרים, הקבוצה שחשופה יותר מכל לפגעי התקנות הינה זו של בעלי הנסיבות ההומניטאריות. נשוב ונציין, רבות מן הבקשות עוסקות ביתומים, נשים מוכות, אלמנות, מחוסרי מעמד בעולם ועוד. נשאלת השאלה, האם מסוגלים אומללים אלו לעמוד בתשלום הגבוה שנכפה עליהם? ברור אם כן, כי עבור רבים מבעלי הנסיבות ההומניטאריות שעניינם נדון בפני הוועדה הנכבדה, התקנות אינן מהוות בשורה כלל ועיקר. אדרבה, עולה החשש כי מתן היתר שהייה על ידי הוועדה הנכבדה רק יוסיף למצוקה בהם שרויים המבקשים ממילא.
17. הנה כי כן, בעניינם של מבקשים בעלי נסיבות הומניטאריות שהינם מוחלשים ממילא, וברבים מן המקרים אף משתייכים למעמד סוציו-אקונומי נמוך, וחיים בשולי החברה, עמדת המוקד ברורה: בכלל השיקולים שעל הוועדה הנכבדה לשקול עובר למתן החלטה בשאלה האם יש ליתן למבקש היתר שהייה או רישיון ישיבה – ולחלופין האם להמשיך ולהאריך למבקש רישיון ישיבה או שמא ל"שנמך" את מעמדו להיתר שהייה בלבד – על הוועדה לבחון בכובד ראש אף את השאלה מהו המועד בו יזכה המבקש לקבל שירותי בריאות בפועל והן את השאלה האם הוא מסוגל לעמוד בתשלום הרטרואקטיבי האחד והגבוה המושת על המחזיקים בהיתרי שהייה בהתאם לתקנות.

סיכום

18. מהמקובץ עולה כי המצב שנוצר עם כניסתן לתוקף של תקנות הבריאות במתכונתן הנוכחית, הוא בעייתי ביותר. נראה אף כי מדובר בגזירה שאין הציבור יכול לעמוד בה. נוכח האמור, אנו סבורים כי בכל הנוגע למבקשים

בעלי נסיבות הומניטאריות, על הוועדה הנכבדה מוטלת החובה והאחריות לראות את הדברים נכוחה, ולמנוע מצב בו רק יחריף עניינם הסבוך ממילא של בעלי נסיבות הומניטאריות – אם בשל מצבם הבריאותי רפואי ומועד זכאותם לשירותי בריאות ואם בשל חוסר מסוגלותם לעמוד בגובה התשלומים המושתיים עליהם בהתאם לתקנות.

19. על התייחסותה העניינית של הוועדה לאמור בפנייה זו ולתגובתה המהירה, נקדים ונודה.

בברכה ובכבוד רב,

בנימין אחסתרובה, עו"ד

לוט:
נספח א-ב